

POČÍHAJ BŮH

ČAS OPÍŠ EVANGELSKÍCH SERBŮW

12. číslo

Budyšin, december 1963

Lětník 13

Hrono na hodownik 1963

W tutym času budža hluši slyšeć słowa knihow, a woči slepych budžetej z mrokoty a z čmy hladać. A hubjeni změja zaso wjesele na Knjezu, a chudzi mjez ludźimi budža so zradować nad swjatym Izraelskim.

Jez. 29, 18. 19

Tute slowo je profeta swojemu luddej prajił před něhdže 2600 lětami. Tehdom knježeše nad židowskim ludom w Jeruzalemje pobožny kral Hiskias. Zwonkowne wobstejnosće pak tehdom dobre njeběchu. Asirisicy wohrožachu kraj. Hižom běchu nad Izraelom, potajkim nad sewjernym dželom dželeneho kralestwa, dobyli a Izralskich do jatby wjedli. Kral Hiskias spyta so zwjazac z Egiptowskej, z Feniciskej a z Filistiskej přećiwo Asiriskim. Profeta Jezajas pak to raznje wotpokaza. Jenož z Knjezom ma kral so zwjazac. „Je-li zo so wobroćiće a budžeće z měrom, budže wam pomhane; w mjelčanju a w nadžiji budže waša sylnosć!“ (Jez. 30, 15) Tak wón praji. A jako potom woprawdže njepřećeljo před wrotami Jeruzalema stejachu, běše to prawe ponižowanje za horde město. Tutón strach pak njejsu sebi Jeruzalemčenko hinak zaslužili. A tola běše Knjez hnadny a město hišće raz wuchowa. Haj, tež znutřkowne wobroćenje z teho sěhuje. Wo tym rěči profeta w našim decemberskim hronu. —

Što pak ma tute slowo **nam** prajić w hodowniku 1963? Wězo, wóni, tamni ludžo, kiž wšitke tute hrona wuzwoluja, móhli za hodownik hinajše slowo bóle na zwučene wašnje, z hodownym a z adventskim zynkom. Ale na druhim boku je to hižom adventske slowo, a my křescenjo, kiž my stary zakon čitamy nic jeno jako stawizniske pismo z historiskim zajimom, ale jako ludžo, kiž my přinđzemy wot noweho zakonja, my slyšimy z teho wšeho tež adventsku, haj hodownu powěsć.

Adwent je tola přichad Chrystusowy w zašlosći, w přitomnosći a w přichodze. Chrystus je přišoł jako Zbōžnik a wumōžnik. Zaso mamy to hody swětej, kiž so wot Boha zdaluje, připowědać. „Zhubjene džěci, Chryst je na swěće, wjesel so, wjesel, křescanstwo“. A w adventskim kěrľušu rěka: „Přišoł je Syn Boži a nam přinjesl zbože“. W drugej štućce pak stej: „Přinđze **nětk** a zbudži z wučbu swojej ludži.“ (Spěwarske č. 13) Jezus je a wostanje za nas přitonna móc a wulkosć a awtorita! Ale runje tak wuznawamy přeco zaso, zo wón „přinđze, sudzić žiwych a morwych“. My njewěmy, što přinđze, ale my wěmy, što přinđze, mjenujce Jezus, kiž ma

Swjećimy hody

Swjećimy hody,

Dzeń radosće!

Dzeń zboža a wěčneje lubosće.

Chrystus Knjez

Chce přewzac hrěchi swěta.

Kłonimy šo před nim

kiž zbožo nam dycha.

Swjećimy hody

W kuzľu lubosće!

Wyskajmy Bohu

Džakne kěrľuš!

Pawoľ Krječmar

potajkim přichod w swojijmaj rukomaj.

A na tutón čas, hdyž Jezus zaso přinđze, směmy počahać slowa našeho teksta. Potom budžetej woči wočnjenej a wuši, zo Knjeza spoznaja a słyša jeho slowa, a wjesele budže wulke pola tych, kotřiž mějachu wšelake přečerpjeć a wutrac, ale su Knjezej při wšem swěrnj wostali.

A tola, naša křescanska wěra njeje ženje jenož lubozne zynčjenje a klinčjenje za daloki, njewěsty přichod. Ně, tak praji Pawoľ: „Hlej, **nětk** je prawy spodobny čas; hlej, **nětk** je dzeń zbo-

ža!“ A na to směmy tež mysljeć spěwajo naš luby hodowny kěrľuš: „O najwjeselši, o najzbožniši, hnady poľnički Boži dnjo!“

Přetož my mamy wulke předprawo, zo móžemy slyšeć na wšelake wašnje „słowa knihow“, Bože slowo, a hač runje smy tež w čěmnosći tuteho swěta wohroženi z tym, zo smy někak zaslepjeni, směmy hladać a widžeć teho, wo kotrehož narodže scěnik praji (Jan 1, 5): „A swětlo swěćeše w čěmnosći“. A dokelž je „Chryst na swěće“, rěka „Wjesel, wjesel so křescanstwo!“

La.

Wokoło hodowneho štoma

Zinzendorf je raz prajił: „Ja nje-widžu žane křesćanstwo bjez zhromadźiznow.“ Wěrjacy křesćenjo so rady schadźuja, zo bychu zhromadnje Bože słowo słyšeli, so modlili a zhromadnje Bohu Knjezej česa a chwalbu spěwali. Hody chcemy hromadže swjećić.

Hody su pola nas tak wosebity swojbný charakter dóstałe. Sto so wšitko njestawa pod hodownym štomom! Swójbni so wobdaruja, haj tu a tam staj pod hodownym štomom mladaj čłowjekaj sej wěčnu swěru slubiłoj. Nam však so wšitko njelubi, štož so na hodowny štom spowěša, te hromady darow, kotrež pod nim leža, tón njeměr adwentskich přihotowanjow z pječenjom a rjedženjom, z kupowanjom a rozestanjom paketow. My však mamy tónle „čichi“ adwentski a hodowny čas husto jako tón naj-njeměrniši cyłego lěta. A při tym so njeměr hišće powjetša z wočakowanjom na rumpodicha.

A tola su a wostanu hody naš naj-rjeńši swjedžen cyłego lěta a my chcemy spytać, zo jón znowa wobohacujemy na nutřkownym bohatstwje. Wjeselmy so swojich rjanych hodownych spěwow! Spěwajmy je ze swójimi džěćimi abo tež sami za sebje! Spěw móže dobre lékarstwo być za choru dušu.

Při wšém darjenju njedyrbjałe naše mysle jenož so zaběrać z materielnej hódnotu ale my dyrbjeli wjele bóle dušinu hódnotu tajkeho dara wobmyslić. Mi je hišće jasnje w pomjatku, kak běše wudowa do smjerće zrudžena runje po hodžoch. Přez cyłe léto bě wona za swójeho hólca lutowała, dokelž cheyš je mu k hodam pod štom položić tón dar, kotryž sebi wón tak jara přeješe — jedyn „Schiffklavier“. A wša zbožowna bě nětko za 600,— hr. tajki instrument z města dom přinjesła a patoržicu ze zbožnosću čakaše na džakowne wjesele swójeho jeničkeho syna, kotryž poslednje léto do šule chodžeše. A to běše nětk ta nuz a tutych hodow mjez maćerju a synom, zo tónle wulki wopor chudeje wudowy tak prawe wjesele nje-přinješe. Hólc bě susoda husto na tajkim instrumente hrać słyšał a nje-běše zrozumił, zo chce to sprócniwje nawuknjene być. Wón za swój instrument torhaše ale zynki, kotrež hwiždachu a wujachu, njeběchu zawěrnje rjane. Hólc so rozhladowaše po dalšich darach, ale što cheyš mać hišće nakupować? Jejne pjenjezy běchu tola wšitke wudate. A nětk tam wobaj sedžeštaj njespokojnaj a njezdakownaj.

Při wšej lubosći njemóžemy maćeri zalutować porok, zo je dar za 14lětného hólca, kotryž ani tak prawje musikalny njeje, lochkomyslnje wuzwoliła. Jedyn mjeńši dar, priměrjeny starobje a darom syna, by lépsi był.

Před dwěmaj abo třomi lěta widžach w měsće we wobchodže za džěćace hrajki, kak tam někak 11lětny hólc wšón možny čapor sej wuběraše a potom zaplaći z jednym polstahriwnowskim. Nan a mać staj džěsću prajiłoj, nakupuj sebi sam, wšako sy wulki dosć. Wonaj wobaj chodžitaj na džělo, zo byštaj pjenjez dosć zaslužiloj za džěći a wěsće staj pře-

swědčenaj wo swóje staršiskej dobroćiwosći.

My so dopominamy, zo chcedža hody być swjedžen wutrobneje lubosće, kotraž so njehodži kupić ani zaplaćić, kotraž nihdže na předań njeje a kotruž tohodla tak stysknje pytamy. Ja so Was, Was staršich čitarjow, prašam, kak chude běchu Waše hodowne dary před 70 abo 60 lěta! A tola maće džensa hišće zbóžny blyšč hodowneho štoma w najrjeńšim dopomnjeću. Hodowna džakownosć so njeměri po wudatych pjenjezach. Po čim pak potom? Haj, to je čežko prajić. W dwěmaj swojebomaj móža so te samsne dary darić, a w jednym domje budu zbóžne wjesele a wutrobna lubosć mjez swojbnymi, a w druhim domje budže tež někajke wjesele, ale nic tak prawje wutrobne.

Haj, hody su pruwowanje za nas, hač smy nakaženi ze swětnej materielnej zmyslenosću abo hač móžemy darić a dary přijimać tak, zo so wutroba při tym wjeseli.

Chlěb za swět

Hody! Dže-li k hodam přez wjes abo małe městačko, widžiš tež tu w našej Łužicy wšudžom krasne swětłe hodowne štom, widžiš džěći wjesele ze swojimi klankami sej hrajkać, tam hólca, kiž nowu železniku twari. Haj, tam steji samo motorske při blidže, na kotrymž njeje małego kuska ruma wjac, dokelž su na nim dary we wšelakich a rjanych pisanych barbach wysoko natwarjene.

Štó w tutych dnjach spomina tež na tych, kiž su w najwjetšej chudobje a nuzy w tutym hodownym času.

Podawamy tohodla tu někotre data ze swěta, zo bychmy lěpje zrozummili, čehodla zběramy w hodownym času „Chlěb“ za swět, a zo njebychmy tych zabyli, kiž nimaja žaneho „chlěba“ a žaneho loža.

Na kóždym dnu narodži so nimale 150 000 džěći, su to někak 50 mil. za léto. Kóžda mać pak njemysli na tutón wokomik z wjeselošću, ale w mnohich krajach so maćerje ze strachom prašeja: „Što dam swojemu džěsću jěsć a pić? Po najnowšich powěsćach su w Chile wot 1000 někak 112 džěći, w Pakistanje znajmjeńša 110 a w Indiskej tež 100 džěći, kiž njejsu hišće léto stare a dyrbyja wumrěć. Najwjetša přičina za tutu zažnu smjerć je hlód. Wone nimaja chlěba.

Dwě třeciny čłowjestwa trada hlódu, w Aziskej, w Africe a w Južno-Americe. Tak na přikład bydla w Zapadneje Africe ludžo, kiž móžeja jenož kóždy druhí dzeń něšto mało jěsć. Štwórcina Indiskeho luda njeznaje mjasa, cokora, sada a mloka. Woni

Křesćan njecha sam być! Wón pyta swójeho bližeho a so wjeseli, hdyž je přistup k njemu namakał. Samota je najčežo njesć na hodžoch. Běda čłowjekej, kotryž dyrbi tutón swjedžen sam być, ale hišće hórje je z čłowjekam, kotryž na tutym swjedženju čłowjekam čěka. Tajki je chory na swójeje duši. Wón so sam wobžaruje, wobskóržuje čłowjekow a Boha swójeje wopuščenosće dla.

Hač snadž při hodownym štomiku pódlá tebe tajki wopušćeny steji, kiž sebi sam njeje luby w swójeje samoće, kotryž pak tón dar nima, zo by durje swójeje wutroby wotamknył a wušoł swójeho bližeho pytać? Běda tebi, jeli zo wón w twójej bliskosći swoju samotu čim bóle začuwa.

Hody, swjedžen lubosće, njech su žohnowane w našim času z tym, zo bychu čłowjekoj so mjez sobu namakali, a ze swójeje wopušćenosće wumóženi byli. My křesćenjo njejsmy tu, zo bychmy jenož sami na sebje myslili ale na drugeho. W.

njemóžeja sej tute zežiwadla kupić, dokelž załuža lětnje 250,— hr.

Indiska je za nas jenož jedyn přikład. Eksistuje hišće dosć druhich krajow, w kotrychž ma čłowjek za tyždeń jenož ruku poľnu rajsa. 30—40 mil. ludži lětnje hlódu wumru. Tuta ličba čita so lochko. Někotři sej samo praja: „Nó, tu je zaso někajki farar abo někajki tajki kubľany čłowjek jednu ličbu wuličil a to wězo dyrbi hnydom do nowin!“ Preč z nowinu, my mamy tež swóje starosće kaž woni tam w Indiskej! Njeje to pak ličba, kotraž dyrbi runje nas křesćanow ze strachom a ze zrudobu napjelnici? Tež ty móžeš pomhać. Twój dar za „Chlěb za swět“ je mały přinošk k tomu, zo skónčnje tutej nuzy, tutomu hlódej zadžewamy. Tohodla njechodž nimo našich zběrkow, jako njebychu tebe potrjechiłe. Pomhaj a dawaj za chudych, slabych a chorych tam w tutych krajach! Ze džakownej wjeselošću budžeja potom tež na tebe sej myslit!

Adwent a hody su kaž ključowa džěrka, přez kotruž pada pruha swětlosće z domizny na naš émowy zemski puć.

F. v. Bodelschwingh

Ochranowske schadźowanje 1964

Štož chce so wobdžělić na našim rjanym schadźowanju wot 17. februara hač do 20. februara 1964 njech so hnydom pak pola swójeho wosadneho fararja abo tež při serbskej superintendenturje w Njeswačidle (telefon 220) přizjewi. Přinošk wokoło 25,— hr.

Naša jězba 1963

Postopach Jana Husa, Jana Amosa Komenskeho a serbskich humanistow

Podal Gerhard Wirth

(Pokročowanje)

Po nahlěj, dołhej horje z wichorojtych wyšin běžeše wóz spěšnje z nami do małego rjaneho městačka, Čěskeho Krumlova. Wuske haski, rjane torhošćo z krasnej studnju, starožitne chěže! Njeby-li nowočasy wobchad po hasach brunčał a wrjeskotał, by měnić móhli, zo sy nadobo přesadźeny do časa před dwěmaj lětstotkomaj. Štož je raz po čěskich małych městačkach pućował, temu so styska po nich. Při jednym rózku steji horstka cygankow w žiwej rozmołwje hromažde. Skradžu wzach swój aparat, zo bych tutón zajimawy wobraz z małego městačka sobupřinjesl, ale wobraz so bohužel njeporadzi. Nimo Čěskich Budějovic jěždzechmy přes Třeboň, na kotryž so wjace dopomnić njemóžu (hdyž za tak krótki čas wjele nazhoniš, wšak potom tola njemóžeš wšitko wobchować w swojim pomjatu), do rjaneho Jindřichuv Hradec, hdžež pohladachmy do rjaneho hrodu. Jow běchmy w bližej domiznje swogeho lubeho přečela. Jow je wón gimnazij wopytał a jako młodźenc so wjele přihotował na swoje duchownske powołańe, kotrež je pozdžišo z tajkej swěru w Praze wukonjał.

Čěski Krumlow

Po horkatej krajinje dojěždzechmy nětko na Morawu (Mähren) a přenje město tu na Morawje je nam w žiwym njewuhasnijem pomjatu. Ze sylnym napjatym wočakanjom jěždzechmy do Telča. Běch hižom wjace raz wobrazy z tutoho městačka widzał, kotrež je nihdy dyrbjalo tola jara wuznamne być. Hdy jenož bych Wam móhł to wšitko wopisać; to rjane wulke torhošćo z małymi luboznymi domčkami wobdate. Koždy dom ma chódbu pod sobu. Tak móžeš kolowokoło wulkeho torhošća pod suchim chodźić. Wosrjedź torhošća zaso krasny pomnik z někajkimi swjatymi katolskeje cyrkwyje. Do Telča jězdža z dalokich krajow samo přes morjo, zo bychy sej wobhladali tole krasne městačko. A Telč je zawěrnje wose-

Studnja na torhošću w Telču

bita parla. My smy městačko widžeć směli, smy so po jeho rjanym torhošću rozhladowali, fotografowali a smy džakowni, zo smy tole wšitko nazhonić směli, jěždzechmy dale do Třebiča. Na torhošću steješe rjany pomnik bratrow Cyrila a Metoda, kotrejuž bě w léce 863 morawski kral Rostislaw do swogeho kralestwa powołał. My w swojim dalšim pućowanju so hišće raz na tuteju poslow Božeho słowa dopomni.

W Třebiču so hižom směrkaše a tuž běše najwyši čas, zo so rozhladachmy za blečkom, hdžež bychy swój stan stajić móhli. Tuž chětre do awta a po hladkej droze z města a bórže so rozsudichmy za mału łuku cyle při droze a při rjanej řece. Stan bě za něšto mjeńšinow natwarjeny, matracy nadute, něšto skibow chléba zjědžene a prjedy hač běše tołsta čma, běchmy we wodže pobyli a ležachmy hižom w swojim stanje. Sebye a swogich lubych Bohu poručiwši bórže wusnychmy. Spanje wšak tu cyle jednore njeběše. Njeběchmy so hnydom dohladali, zo běše tež železnica cyle blisko. Tak mje husćišo wubudzi pak awto na droze pak wrjeskotacy čah, a hdyž na rano při switanju pohladnych ze swojeje chěžki, mój swěće!, to pytnych, zo so započnje dešćować. Što potom, hdyž nam stan wumoknje? Tajku mokru čežu njemóžemy swogemu małemu „Trabantej“ hišće napałožić! Wšak ma tak a tak hižom dosć z nami njesć. Chětre ze swogich borłow zwulětachmy, stan zwottorhachmy, wšo do awta nutř zmjetachmy a nětk tam rano w pječich na droze stejachmy. Dešć nas cyle dopoždno motaše.

Hdyž ludžo rano stawachu, běchmy hižom w Kralicach. Kralicy su za čěski lud to, štož za němski lud Wartburg. Jow je nastał přeložk a čiše čěskeje Biblije, kotrejež tekst běše po řeci a po wědomosci přikladny. Tuta Kralicka Biblija, kotraž je so přeni raz čišćala w léce 1596, zo na Božich službach zdžela hišće džensa wužiwa

w čěskich wosadach kaž tež w slowackich wosadach. Z toho widžimy, kak sylne wójmidlo je Bože słowo Kralickeho přeložka za čěsko-slowacki lud bylo. A nětk tu stejachmy na tutym historiskim městnje. Pomnik swědči wo historiskim wuznamje tu-teje wsy, ale dešćowace wjedro so wobrazej poradzić njeda, kotryž spytach. Rady wšak bychy do muzeja zastupili, ale móžemy rano napoľ šesćich direktorku ze spanja budzić? Snano tola hišće raz přes Kralicy přinđžemy, zo bychmy to nachwatali, štož nam nětko móžno njebě.

Tuž jěždžemy dale a přinđžemy do Ivančic, hdžež je Blahoslaw, tón nawjedowacy muž při přeložowanju Kralickeje Biblije, skutkował. Přez hluboke luže dońdu skónčnje k pomnikej, kotryž su džakowni křesćenju wulkemu mužej postajili. Do rjaneye katolskeje cyrkwyje pohladachmy, hdžež je wšednjaca rańša Boža mša. Wjele kemšerjow bě tam zhromadzenych!

Wosrjedź dopoždnya běchmy potom w Brnje a so doprašachmy za Havličkovéj ulicu. Tam bydli luby přečel ewangelskich Serbow. Z listow, kotrež so tam a sem sčelu, so hižom dawno znajemy. Ale nětko budžemy so tež po wobliču zeznać móc. Rozmołwy, prašenjow a wujasnjenjow žaneho kónca njecha być. Tebi, luby přečelo, wutrobny džak za wšu Twoju lubosć a Twoje swěrne modlitwy za nas. Twoja starosć je wosebje, zo bychy tež Delni Serbja dostali nowy přeložk Noweho Testamenta. Snano so Twoja nutrna próstwa hišće dopjelni.

Skrótka so hišće rozhladujemy po Brnje, dojěždžemy tež horje na „Spiglerk“ a potom zaso dale jěždžemy. Mamy tola hišće tójšto programa za tutón dzeń. Wosebje nam dze wo wurynki w Mikulčicach. Prjedy wšak sej wobhladachmy hišće krasny hród, wysoko nad Dunajom, w Mikulowje. W poslednjeje wójnje so tutón hród wotpali, ale krasne su jón znowa natwarili. Jow nětko hladachmy z hrodowskich woknow won daloko do awstriskeho kraja. Skoro nam je, kaž bychmy Wien dyrbjeli tam cyle zady wuhladać, ale to je wězo jenož són.

A nětko přinđžemy do Mikulčic. Tamle tym mladym ludžom, kotřiž su z awtobusom najskerje z wulkim wočakanjom z daloka jow přišli, drje so chětro wostudzi. Wjele je so jim powědało wo wažnosći tutoho města a nětko so najskerje čuja zjebani, přetož što je widžeć? Někotre kamjenje, někotre wurynki, ale zawěrnje nič, štož by na přeni wokomik móhlo młodeho čłowjeka zahorić. A ja sebi

Wurywanišćo w Mikulčic cha

wosadny dom w Bukecach

njebych zwěrił Was přeprósyc ze mnu tam dojeć, přetož widžu nětko hižom Waše spodziwne wobliča. To tajkeje dalokeje jězby hódno njebě! Hdyž pak so zanuriš do stawiznow toho, štož je so na tutym městnje podało, sy hluboko hnuty. Jow je stał hród tamneho krala Rostisława, kiž je powołał Cyrila a Metoda do swojich krajow. Snano su tehdom samo naši serbscy wótočojo sobu hołdowali tutomu mócnemu wjerchej. Jow je na poměrnyje wuskim polu stało 10 cyrkjow, kotrež wšak běchu po našich měrach jara małe. My smy zwučeni te hoberske katedraly srjedzowěka. To běchu małe Bože domy, z kotrychž pak je wuchadźala sylna misionarska wola. To běše tež najskerje tamne město „Wjelehrad“ – srjedžišćo cyrkwinskeho žiwjenja. Na tutym městnje so rozsudžowaše před wjac hač 1000 lětami wulka politika, přetož Rostisław běše Knjez nad Morawu, džensnišej Maďarskej a Rumunskej a hišće dalšimi kónčinami. Jow je so wuhrjebało wjele debjenkow. Štó wě, kak wosobne knjenje su tute debjenki za wušomaj a na porstach nosyle!

Z njesměrnej prócu a wulkimi pjenježnymi wudawkami je nowy českosłowacki stat jow dał ryć a wšitko ze zemje hromadzić, zo by so wujasniła tamna wulkotna doba morawského kralestwa. Njejasne mi je, kak je so tole wažne město stawiznow tak do čista pod travu a kěrkami zhubić móhlo, zo nichtón ničo wjace wo nim njewědžeše, doniž njeje so mjenje abo bóle připadnje tu počało pytać. Snano móže nam na to jedyn z našich českých přečelow wotmołwić.

To běchu potajkim wurywanki stolicy stareho morawského kralestwa, hdžež staj Cyril a Metod skutkowało. Po 1100 lětach móžeše so krasnosć tehdomnišeho kralestwa jenož hišće z powostankow poznać. Tam smy my pobyli. Džěci hinašeho časa a tola natwarjeni na tym samsnym zakładze wěry do Jezus Chrysta, kotryž je so tehdom tu tež za nas položil.

(Pokročowanje sčěhuje)

Hdy by ty byl

w Betlehemje . . .

Wjele čłowjekow, kotřiž swarja na Betlehemske ludźi, hdyž slyša wo chudobje, do kotrejež je so Chrystus narodził, šwikaja jich sleposć a nje-džakownosć a mjenja, hdy bychu w on i pódla byli, tak bychu Knjezej a jeho maćeri služili a njebychu jeju w tajkej bédze wostajili. Zdobom pak njewidža čile ludžo wulku sylu swojich blišich wokoło sebjě, kotřiž potřejuja jich pomoc. Štó njeje na zemi, kiž njeby chudych, bédnych, chorých, bludžacych abo hrěšnych čłowjekow wokoło sebjě měl? Čehodla wón jim swoju lubosć njewopokazuje? Čehodla so wón wo nich njestara, tak kaž je so Chrystus wo njeho starał? Je luta lža, hdyž prajiš, zo by ty Chrystusej lubosć wopokazał, jelizo nječiniš dobro swojim blišim. Hdy by w Betlehemje byl. by ty so runje tak mało wo njeho starał kaž ci druzy.

Po słowach M. Luthera

Jako Bukečanska wosada a jeje towarstwa poslednje měrowe hody w léce 1913 starym, chudym a džěcom wobradźichu, móžachu woni to tehdom wuhotować w rjanym nowym wosadnym domje, kotryž běchu sebi w samsnym léce natwarili. Njedźelu, 19. oktobra, bě swjatočne poswjećenje bylo. A my zhromadźichmy so tež létsa nazymu w nahladnej ličbje, zo bychmy po 50 lětach na wosebite wašnje na naš wosadny dom spominali a na wšitko, štož so tam stawa.

Krótku rozprawu smy wo tym hižom w poslednim čisle našeho časopisa čitali. Njech je nam dowolene, džensa trochu wobšěrnišo něšto wo tutym domje rozprawjeć.

Wosadne domy su džěci nowšeho časa. W městach a wulkich wosadach so džensa samo wot so rozumy, zo tajke domy maja. Ale tehdom bě to žádná wěc, wosebje na kraju. Serbski superintendent W i r t h wuzběhny to tež w swojej narěči, zo maju w Serbach jenož hišće Budestecy tajki wosadny dom. Naš přeni serbski superintendent, tehdomniši młody farar Mje r w a, běše za swój čas derje spoznał, što bě trěbne. Zastupnik Lubijskeho superintendenta, knjez farar Lessmann, samo praješe, zo běše naš bratr Mjerwa tehdom kaž profeta, jako jemu do mysle přińdže, tutón dom dać twarić, a jako to pola cyrkwinskeho předstejerstwa namjetowaše.

Nětk bě tehdom čas zrawy za tajke předewzaće. Nic zo bychy prawje wjele pjenjez měli – temu tak njebě –, ale stara chěža, kiž tam steješe, hrožeše bórže spadać. Wosadny farar dopomni w swojej narěči na to, zo před 200 lětami tu wšudžom rozpadanki stejachu. Wšak su Bukecy na tragiske wažnje slawne přez bitwu 14. oktobra 1758, jako Rakušenjo nad pruskim kralom Bjedrichom II. dobychu, jako so wjele krwě přela, jako so skoro cyła wjes wotpali. Jenož cyrkej wosta stejó. Kajke wobarnowanje Bože! Na farskej ležownosći pak bě wšitko skónčowane. Hakle 6 lět pozdžišo so farske kubło zaso natwari. Hdžež je nětko wosadny dom, bě tehdom hród a kólnja. Ale dokelž bě w času do přenjeje swětowej wojny cyłe twarjenje stare a slabe, dyrbyeše so něšto stać.

Knjez twarski mištr Lejnert w Budyšinje přewza tehdom džěto a natwari nahladny nowy dom z rjaněj wulkej a małej žurlu a z druhimi rumnosćemi za 14 267 hr. Dom dyrbyeše služić „zhromadźiznam a za młodžinu“, kaž w starych protokolach rěka. A jako so nowotwar 19. oktobra 1913 poswjeći, steješe w Ochranowskim hesle słowo z Luk. 19, 9: „Džensa je so tutemu domu zbože stało!“ A to je so woprawdže stało a přeco zaso wospjetowało w běhu po lětstotka!

Kak rjenje běše, zo běchu tfo, kiž běchu tehdom před 50 lětami při poswjećenju pódla a aktiwnje wobdžěleni, tež nětko mjez nami. Wšitcy tfo nas strowjachu na lube wašnje. To

běše knjez superintendent Běma, přjedy w Mišnjom, nětko na wotpočinku w Drježdžanach. Před přenjeje swětowej wojny běše wón za fararja w Lubiju. Wón je tehdom z někotrymi bratrami na wosebite wašnje prosyl wo žohnowanje Bože za nowy dom. Na lube wašnje strowješe nas tež hižom mjenowany twarski mištr Lejnert. To je žádná wěc, hdyž so tajke něšto stawa! A aktiwnje běše tehdom tež pódla naš kantor Lodni, kiž strowješe ze spěwanjom cyrkwinskeho chora, kotryž wón nawjedowaše kaž młody!

Dobre słowa wopominanja a napominanja slyšachmy tež z erta hižom mjenowaneho serbskeho superintendenta a zastupnika Lubijskeho efora. Přeco zaso so wuzběhowaše, zo njeh je tajki dom tež prawa domizna za Božu swójbu, hdžež wona na Bože słowa posluha na kemšach, wosebje w zymje, a hdžež wosadni móžeja so tež wuprajić, rozmołwjeć na wšelakich zhromadźiznach.

Přepróšeny běše tež knjez katolski farar A n d r i c k i z Budyšina, kotryž nas na lube, bratrowske wašnje postrowi, wšak slyši tež jeho wosada w samsnym domje Bože slowo, na kotrež dyrbi so runje džensa bóle posluhać. Wón so podžakowa, zo bě Bukečanska wosada tehdomnišich katolskich přesydlencow tak lubje přijala a jim w tutym rjanym domje wuchow poskićala. Wón tež na superintendenta Mje r w u spomina, kotryž běše přjedy jeho serbski wučer a kotrehož je sebi přeco wažil. – Předar N a u m a n n strowješe za krajnocyrkwinske zjednoćenstwo a wuzběhowaše, zo njesměmy nad zwonkownym znutřkownym natwar zabyc. Na kóncu rěčeše hišće farar N e u s t a d t z Naustadta pola Mišnja. Wón běše tu pola nas z fararjom wot 1941 hač do 1946 w tym času, jako běchu fararja Mjerwu kaž tež druhich duchownych ze serbskeje Łužicy wuhnali. Wón so rady dopomni na swoje zastojske lěta tu a wosebje na bohate cyrkwinske žiwjenje a dobre wobdžělenje wosadnych, kiž so tež jemu, rodzenemu Němcej, poľnje dowěrjachu.

My běchmy jara džakowni, zo móžachmy polstalětny jubilej našeho wosadneho domu, kotryž džensa jara nuznje trjebamy, na tajke zdobne wašnje swjećić. Wězo porjeńši nimo cyrkwinskeho chora tež pozawnowy chor swjatočnosć, kotryž běše tež superintendent Mjerwa před skoro 40 lětami založil.

Bóh Knjez pak žohnuj dale Boži a wosadny dom a swoju cyłu wosadu tu a po dalokim swěće, zo by so přeco a přeco zaso domej, wosadže a z tym tež wšemu swětej zbože stało přez Zbožnika. Wšak připowědaše Boži jandžel w Betlehemje: „Njebójće so! Ja wam připowědam wulke wjesele, kotrež so wšemu ludej dostanje, přetož wam je so džensa Zbožnik narodzil, kotryž je Chrystus Knjez!“

Hody w Indiskej!

Druhdy sej myslimy, zo swjeća křesćenjo w druhich krajach narod Chrystusa runje tak kaž my. Tohodla je zajimawe, hdyž zhonimy, kak runje młode cyrkwyje hody přihotuja a swjeća.

W Južno-Indiskej na příklad zhromadži so wosada na přeněj adwentskej njezděli rano do Božeje služby wokolo šćežora za chorhoj před cyrkwju, modli so a potom módrú chorhoj horje scáhnú, kotraž tam wostanje dzeń a nóc wisajo. Na druhej adwentskej njezděli přińdže žolta chorhoj k módrzej, na třećej čerwjena a na štwórtej běta. Čim wjetše wjesele na hody su, čím wjeselše su barby. A kóždy wječor swěća swěčki před domami křesćanow, małe hlinjane nopaški napjelnjene z rycinusowym wolijom a wosrjedž mały sužoh.

Tute nałožki su indisy křesćenjo z hinduizma přewzali. Tola w Indiskej so tuteje podobnosće dla nichtón nje-mjerza. W Božej nocy je cyła wosada zhromadžena, a zo njebychu dyrbjeli

mačerje doma wostać, přinjesu tež swoje najmłódshe džěći sobu. A tam nětko sedža a wjesela so nad krasnje wupyšenej cyrkwju. Palmowe hałozy a druhe zelene hałžki porjeńšeja scěny. Při woknach a na kóncach ławkow sapaja swěčki. Krasne krysantemowe kćenja debja rum. Połne swěćkow steji tež wołtar a hodowny štom, za kotryž so w Indiskej wulka třaska wužiwa. A wšůdzom wisaja papjerjane chorhojčki a girlandy. Tak wjesole kaž hodowne dny su, tak pisana dyrbi so tež wokolnosć křesćanow blyšćić. Rano na 1. swjatym dnju čehnje młodžina přez wjes a přeprosuje ze swojimi kěrlušemi ludži na Božu službu a tež nje-křesćenjo přińdu na tutym dnju husto do cyrkwyje, zo bychu na wjesole poselstwo křesćanow posluchali. Na přenich ławkach cyrkwyje widžiš tych, kiž k hodam ke křesćanskej wosadze přistupja. Chrystusowe narodženje a znowanarodženje křesćanow słušetaj za tutu Indisku wosadu hromadže.

Jan Lazar

Hody

1962 - 1944 - 1963!

Hodowny štom, krasnje z elektriskimi swěćkami, z pisanyimi hwězdami a z blyšćatymi kulemi wupyšeny, wobswětli cyłu wulku modernu stwu. Skončnje je tón wokomik, dawno hižom wočakowany, — hody 1962 — přišo! Wjesele chwataja džěći k swojim daram. Tam jedna nowa klanka! Tu nowa železnica! Tute a hišće druhe dary leža na blidze.

„Ale moja klanka nima tajkich dołhich wopušow!“, płača Madlena. „A moja železnica ma tola jenož 6 wozow a nic 10!“, skóžji Měrko.

Zrudnje hladataj sej staršej do wočow. Njebě mać do hód na džělo chodžila, zo bychu móhli kupić tute drohe dary. Čehodla jenož běchu džěći tak njezdakowne? W tutym wokomiku zwonichu zwony małeje wjesneje cyrkwyje. Hody 1962!

„Hody 1944 so bližachu (wujimk z knihi „Hwězdy nad bjezdnom“ wot Marje Kubašec). Chychymy, zo bychu wočka lěhwowych džěći jónu so zablyšćite. Hodowny štom chychymy jim pokazać, přeni raz w žiwjenju a traš posledni raz z dobom. Žony wotučachu, tež te, kiž běchu so cyłe tupemu a bjezdžaknemu žiworjenju podałe. Wšě chychu swjedžen sobu přihotować. Namjetowachmy jim, zo bychu maličkosće ze swojich paketow za swjedžen woprowaće, lapki a druhe wotpadki, z kotrychž móhli my klanki zhotowić a je zdrasćić, džěćace košulki a čriyki našić, hrajkki wudžělać. Wotadawać mějachu so wěcy skradžu pola někotrych žonow w blokach.

A što to wšo nasta!

Wušikne žony so zjednočichu a natarichu wulke klankowe džiwado z tak krasnymi klankami a zwěrjatkami, zo so samo my dorostli nad nimi wjeselachmy.

Pomału dońdžechu najlubozniše klanki, kaščiki za šice, pojacy, kóždemu džěsću por čoplych črijuw, 200 bulow, haj, samo klejdziki, wočkowane

pulowry a šaty. Njemóžu ani wšitko nalićić. Powědachu nam, zo su žony z lódzymnymi rukami we ložu ležo šite, zo móhće swój dar k swjedženjej přinošować...

W barace njebě ani jeničkeho blida. Dyrbjachmy žony prosyć, zo bychu blida woprowali; to rěkaše, zo mějachu 20 blidow z blokow wzać a žony dyrbjachu stejo jěšć.

A te 20 blidow dostachmy. Ze šatownje „organizowachmy“ 20 płačtow za ruby.

Kolony, kiž wonka džělachu, přinjeschu šmrěčki do lěhwa.

Norwěgske žony nalěpichu a namolowachu přez 400 małych pisanych titkow; do kóždeje tyknychu 4 kuski cokora.

Ruske a francoske žony wutworichu woprowdžite „bengaliske“ wobswětlenje za klankowe džiwado.

Z džěćimi wšelakich narodow nazwučowachmy spěwy a spěwne hry. Ženje w cyłym lěhwowym žiwjenju njejsmy tajke zbožowne džěćace woči widželi! Klankowe džiwado hraješe, a na kóncu spěwachmy wšitcy zhromadnje.“ —

Lubi starši! Sće Wy rozděl mjez wjesoloscju tutech a našich horjeka wopisowanych džěćići rozumili? Njeńdže tu wo to, někak rěćeć wo zrudnym lěhwowym swjedženju, dokelž je tuta zrudna wěc nadžijomnje Wam znata. Napisach Wam to jenož tohodla, zo byšće swojim džěćom hodowne dny tak wjesole a nutrne přihotowali, zo bychu wone čas žiwjenja džakownje na hody 1963 spominałe. Snano su woskowe swěčki za Twoje džěćo rjeńše hać te elektriske!/? Snano su samo šite drasty za klanki krasniše hać nowe klanki!/? Abo chce Twoje džěćo tež rady jónu na Božu nóc hić, zo by dožiwiło Chrystusowe narodženje w cyrkwi, ty to pak jenož njewěš?

Zwony pak wołaja kóžde lěto na Božu nóc a tež 1963!

U. H.

Farar a swobodny knjez

Něhdy, jako běše džěd našeho nana knježi pohonč, mějachu tam w ewangelskej knježej cyrkwi fararja, kiž běše ponižny a čichi muž a jara chudy. A wón měješe sydom džěći. Na hrodze bydleše po dobrym knjezu, kotrehož „swjateho“ mjenowachu, džiwi knjez, kajkichž jich druhdy bě w džiwich časach, Hjalmar z Liljecrony. A běše hišće čas robočanstwa. A Boži wječor dyrbeše farar pola knjeza wostać, dokelž so jemu wostudžeše, a wón dzeržeše jeho wróco kaž hrajku, z kotrejž sej hrajkaš a kotruž potom zaso na bok položiš. A jako bě knjez horcy punč wupił, chcyše z fararjom kóstkować wo někotre zlotaki, a wón wědžeše, zo bě farar chudy jako w cyrkwi myš.

A farar nochcyše sobu hrać.

Wón njebě so hišće ženje zapowěł doniž běše na kuble, a wón wědžeše, zo je strašna wěc, swoju samsnu wolu měć. A wón so tež njezapowě, dokelž běše chudy. Wón njechaše tohodla, dokelž běchu wojacy wo suknu toho losowali, kotryž bě so tule nóc narodžil a w žlobju ležal.

Knjez dołhi čas na njeho hladaše a hrajkaše sej z kóstkami w kožanym nopašku.

„Kóstkuj, fararjo“, rjekny knjez. Ale farar z hłowu wiješe.

„A hišće raz rjeknu: kóstkuj, fararjo!“ rjekny knjez a jeho hubje buštej blědej a čerkej. Ale farar hłowu wiješe a stykny rucy.

„Jelizo sobu njehraješ a nječiniš, kaž ći to twój knjez kaza“, rjekny swobodny knjez, „dam će wušwikać kaž njeposlušneho wotročka, a ty sej telko króć z křudom dostanješ, kelko wočkow mi kóstka pokazuje. Kóstkuj, fararjo!“

Ale farar wiješe z hłowu.

Swobodny knjez pomału stany, potřase kožany nopašk a wusypny kóstkki na blido. A přeco hišće hladaše na fararja a po dołhej chwili hakle na kóstkki. „Sydom, fararjo“, wón rjekny. „Telko, kelkož maš džěći, a za kóžde džěćo sej dostanješ jónkróć z křudom.“ A knjez da hromadu zwolać wšu čeledž, mužow a žony, do wulkeje žurle. „Tónle muž“, tak wón rěčeše, „njeje chcył zo mnu kóstkki mjećać, a je mje jako swojeho knjeza zacpěl. Sputajće jeho, zo bych jeho wušwikać dał, sydom króć, kelkož ma džěći. A zo byšće zhonili, što to rěka, mje zacpěć.“ — Ale ludžo so njehibnychu. Mój prawótc steješe w přenim rynku, a wón slyšeše, kak ći mužojo stonachu a žony płakachu. Ale woni so njehibnychu. A knjez hladaše na nich, na kóždeho, a so smějkotaše.

„Tuž budžeće tež wy na rjedže“, wón rjekny. A potom zawoła šosarja. A šosar běše surowy muž, hišće surowiši dyžli knjez, a wón so njespječowaše. Wón zwjaza fararja k stołkej, kotryž dzeržeše wjerch žurle, a storny jemu drastu a wrjesny jemu sydom króć z křudom na chribjet. A krej čeeše w čerkih prudžikach po bělym čele, a mužojo a žony ležachu na kolenomaj a so modlachu. A z rukomaj sej zawodžechu wobličo.

Farar mjelčeše. A jako běše wotwjazany, stupi k blidu, pohladny na kóstki, kotrež tam hišće ležachu kaž běchu z nopaška padnyłe — dwaj, tři, dwaj —, a potom na knjeza. „Prošće“, rjekny wón scicha, „zo by džěco džens w nocy na Was pohladnyło, hewak Wone ženje wjace na Was njepohladnje.“ A potom wón z ludźimi ze žurle wurdže.

Mazajtra jědžeše knjez do cyrkwyje, tak kaž běše to wot starych časow sem z wašnjom. Njeńdžeše pěši, byrnjež dale njebyło kaž kamjeń z prokawu čisnjeny leći. Prawótc džěše za nim do Božeho domu a wostaji swojeho wnučka při konjomaj. Cyrkej bě poľna, a knjez sedžeše na swojim wudobjenym stólcu a měješe rucy w bělych rukajcach nad spěwarskimi styknjeney. Běše čicho kaž w rowje. Farar bě blědy; ale hewak njebě widžeć, što je so jemu stało.

Jako poča kantor přeni kěrluš byrglować, pohladny farar hišće raz na swoju wosadu. Přetož wosada njespěwaše. Nichtó hubu njewotewri, wšitcy hladachu mjelčicy na fararja. Knjez chcyše so rozzlobić, potom pak sedžeše číše a spěwaše. Spěwaše wšitke tři štučki kěrlušy ze swojim wysokim, rjanym hłosom, a spěwaše sam z fararjom. Hewak nichtó hubu njewotewri. Prawótc rjekny, zo je zřědka hdy we swojim žiwjenju tajke něšto nazhonił. Farar pak njehladaše na toho, kotryž sam z nim hodowny kěrluš spěwaše. Hladaše na swoje sydrom džěci, kotrež z maćerju napřećo klětce sedžachu, a mać běše mała a potulena žónka. A potom čitaše farar hodownu powěsć, z knihow Lukaša, a běše, kaž běše přeco bylo.

A jako bě dočitał, buchu wutroby wěrliwych hišće raz rozbudžene; přetož farar njewukładowaše Bože słowo, ně, poča rěčec pohřebnu rěč na čělo a žiwjenje zemřěłego swobodneho knjeza Hjalmaru z Liljecrony, a „zemřěly“ sedžeše jemu napřećo w starym, dubjanym stólcu a wudžeraše na fararja kaž by tón był wowrótnjeny.

Farar rjekny, zo je swobodny knjez wumrěl, dokelž je wo pjeluchi džěčatka, kotrež w žlobiku leži, losował, a dokelž je džěco Swojej woči wot jeho wotwobročilo. A zo je wumrěl, dokelž njebě jeno wo drastu swjateho džěšća losował, ale wo drastu sydrom chudych džěci na zemi a z nimi wo drastu sydromdžesać króć sydrom džěci.

A zo je tak žalostnje wumrěl, zo wokoło chodži kaž by był žiwy, njewědžo wo swojej smjerći, ale tak, zo wšitcy druzy we wosadze jeho žiwe čělo widža a so před nim boja a sej rucy před wobličo džerža, dokelž smjerdži kaž morwy Lacarus. Tak daloko bě farar ze swojej rěču. Nadobo skoči swobodny knjez ze swojeho stólca, zazeli a wutorhny swój mječ. „Wzmi to wróćo, ty popo!“ zarjeji knjez z dybawym hłosom. „Wzmi to wróćo!“ Ale farar njeměješe jeho kedžbu a stykny rucy, zo by so za morwego modlił, a kazaše wosadze, zo by teho runja činiła.

A tu so sta, zo skoči knjez pod klětku a swój mječ na fararja čisny, zo by jeho do wutroby trjěchił.

Do klětki pak bě wurězbowana Boža maćer, kotraž Jezusdžěčatko na lónčku džeržeše. Tola mječ, byrnjež

wušiknje čisnjeny, njetrjěchi fararja, ale zaklělo so do wutroby Jezusdžěčatka, třepotaše chwilkku a zrazy zaso dele, hdžež na kruchi rozleća. A mój prawótc je z wjele druhimi widžał, zo čěčeše z rany w drjewje čěnka nitka krwě a kapaše na zemju a kruchi mjēja so na čerwjeń wobarbichu.

Apotom, přeni raz tele ranje, hladaše farar na swobodneho knjeza, kotryž pod nim steješe. Njehladaše z hněwom ani z porokom na njeho, ale z bolosću, tak kaž na wobraz zemřě-

leho hladaš. Tak tež hišće hladaše, jako bě swobodny knjez ze swojimaj rukomaj mjezwoco zawodžejo na kolena padnył. A tak jeho tež z Božeho domu wjedžeše, nimo wosady, kotraž klečeše, kročel po kročeli. A dokelž njehchaše swobodny knjez na sanje zalězć, wjedžeštaj jeho přez sněh na knježi dwór, z jednoho boka farar z nahej hlówu a wšón zbožowny, a z tamneho boka mój prawótc z křudom w horšći a wšón zamyleny.

E. Wiechert

. . . Ta jutrnica tež swěći na twoje bolosće

„Nóc je so minyła
a dzeń nětk blisko je!
Tak budž nětk chwalba tebi,
ty jasna jutrnica!
Tež štož je w nocy płakał,
nětk spěwaj džakownje!
Ta jutrnica tež swěći na twoje
bolosće.“

Jochen Klepper, kiž je napisał tutu adwentsku pěseń, běše syn šlejskeho fararja a narodži so 1903. Wón sam studowaše teologiju. Pozdžišo pak bu ze spisowacelom w Berlinje.

Basnik znaje winu a čmu swojeho časa, dokelž sam steji srjedz wojowanjow Němcow přećiwo Židam. Wón pyta wupuć a pomoc we wěrje do přemožaceje mocy našeho Knjeza. W nocy płaka, ale rano bu tróštowany přez jutrnicu, kiž njeje nichtón druhi hać Jezus Chrystus. A tohodla pisa:

Spěwaj wjesele sobu a chwal
našeho Jezusa Chrystusa.

Wón sam čerpi pod tamnym časom. Jeho žona bě Židowka. Brigitta, starša džowka, čeknje do Jendzelskeje, ale

jeho žonje a młódšej džowce hrozy strach, přińć do jastwa a z tym hić do smjerće.

„Přez wšelke nocy póndze drje
čłowska hrěšniwosć
a tola budže z nami ta Boža
smilitosć . . .“

Njeje hišće poslednja nuza, běda a wójna, kiž dyrbymy přetrac, praj, basnik. Wěmy, što hišće budže? Ně! Tole jedne je nam wěste, z nami je Jezus Chrystus a tež potom, hdyž na tym dwělujemy, dokelž njemóžemy jeho puće rozumić.

„W Božim swětle nam so zhubi
čmowosć wša,
Z Božoh' wobliča nam zbožnosć
přichada.“

Klepper, kotremuž njeby ničó so stało přez fašistow, wostanje swojim swěrný a dže z nimi do smjerće. w nadžiji na wodawacu smilnosć Boha. Čma bě w jeho žiwjenju ale slónco a dowěra do Boha, wot kotrehož přińdze pomoc a měř, lubosć a smilnosć, běštej w jeho wutrobye.

Powědančko za naše džěci:

Jězba na Patoržicy

W dalokim čmowym lěsu Finskeje namakaš srjedz wulkich štomow mału wjes. Při kóždym domje steji bróžeń a wšo je wobdate z porjadnej zahrodki, w kotrež steja hišće cyle młode sadowe štomy. Měr a spokojnosć hladatej z kóždého dwora.

Sydlišćo rěka „Nowa Sakska“. Před lětom běchu tu wupućowali z domizny, z Rudnych horow, ludžo. Jow dóstachu tući chudži burja za tunje pjenje polo, kusk lěsa a dwór z domom a bróžnju. Pilnje běchu w lěcu na swojich nowych polach a łukach džělali. Spokojni bychu burja ze žnjemi móhli być. Ale daloka Finska ze swojimi dalokimi čornymi lěsami, bohata z wulkimi jězoramaj, ale ze swojej sewjernej zymu njeběše domizna. Jim so styska po lubych Rudnych horach ze swojimi krasnymi zymskimi wječoramaj.

A nětko su přeni raz hody w cuzbje. Najradšo bychu wšitcy zaso do

chudoby ale do domizny šli. Mjez nimi pak běše jedyn muž, kotremuž rěkachu Jan Pfanckuch. Wón běše prawom studował a bě technikar. Tu we wsy pak běše bur, lěkar, haj wšitko, za čož ludžo jeho trjebachu. Wšudžom pomhaše, wšudžom měješe přěčelne słowo za susoda. A wón chcyše nětko k hodam tež swojim w cyłej wsy wjesele přihotować. Tohodla wupyši někotre jědle, kiž chcyše do cyrkwyje stajić. Naraz pak k njemu chwata pomocnica bura, pola kotrehož bydli, a jemu praji:

„Pójće spěšnje k burowce. Naš Heini je chory.“

Stupajo do jstwy, widži cyłu swojbu wokoło loža maleho Heinricha. Wón sam dońdže k njemu a hlada jemu do erta. „Diphtherie! Ja dyrbjú hnydom po lěkarja hić.“ Tole rjeknywši chwata do bróžnje, wozmje motorske a jědže do přichodneho města. Za 10 mjeńšin stejitaj lěkar a Jan w stwě. Zymnica

Čehodla 24. decembra?

džěšća běše wysoka a chorosć jara strašna. „Bych-li serum měi, by so strach minyl. Ale serum so chowa w chorowni a tam nětko doječ je čežko. Ja nimam pomocnika a dyrnbju hišće k druhim chorym.“ Mać a nan hlada taj zadwelowanaj na Jana. Jan, kiž měješe Heinricha lubo, widži pohlad staršeju a wotmołwi lěkarjej: „Ja pojědu. Město je 30 km wot jow zdalene. Ja znaju puć.“ Hišće raz chwata do bróžnje a wotjědže. Za 20 mjeńšin běše w chorowni. Wyši lěkar přiho tuje jemu serum a da jemu skónčnje ampulu, kotruž Jan kedźbliwje w swojich zakach schowa. Wjesele, zo měješe serum, jědže hišće nimo pje-karja a kupi za Heinricha a jeho bratrow něšto dobrego tykanca. Nětko pak poda so na dompuć. Čma běše w lěsu. Droha, pódla kotrejež leži wulki, dołhi jězor, běše dobra a hladka. Jan jědžeše měrnje. Nadobo nastroži so njeměra w kěrkach. Wón zasta a hlada a widži 10, 20 ně wjac hać 50 wjelkow. „Božo pomhaj!“ Zaso na motorske. Wón da motorej wuć w najwjetšej spěšnosći. Tak chwata nimo nastroženych wjelkow. Prěni wokomik stracha běše nimo. Wón so wobhlada. Njepřećeljo bježachu za nim! Přeco spěšnišo a spěšnišo jědže motorske. Što pak nětko? W droze běše křiwića. A wjelki množachu po jězorje bježeć a tam wone jeho dostachu. Hdyž jenož njeby lód zdźeržal. Znowa započne běh wo žiwjenje a smjerć. Wón chwata z motorskim do křiwićy a lód dźerži, ow, nětko je kónč! Nadobo stejachu wjelki před nim. W najhóršim wokomiku stracha mjeta jim tykanc na puć, tykanc, kiž by dyrbjał dostać Heinrich. Ale to njeběše nětko wažne. A Jan dale jědže. Njepřećeljo pytnu, zo wón jim čeka a bježachu znowa za nim. Ale wón bě spěšniši. Nětko bě daloko doś. Tola zaso tale hidžena křiwića! Znowa wjelki před nim! Jan zasta. Posledni wupuć a poslednja pomoc — wón wozmjě swoju pistolu a třěla. Prěni padnje — drugi — třeci. Druhe wjelki dachu so do swojich morwych towaršow a započachu jich žrać. Tutu přestawku wužiwa Jan a zaso dale jědže. Hdyž přińdže spróncj a bjezmócnj do wsy, zwonichu zwony. Bohu so dźakuje, zo bě móhl hišće raz smjerći wućeknyć. Potom dže k burskej swójbje, woteda serum a Heinrichej bu pomhane. Tak běchu hody we wsy za wšitkich tola hišće wjesole a bohate, kaž snano ženje do toho.

(Karl Böttcher — „Die Freude ist nah“.)

preł. U. H.

24. decembra su hody. To wě tež každe džěčo. Wězo, na protyce stej jeno 25. a 26. december z čerwjenej barbu wuzběhnjenej. Ale 24. decembra je patoržica, Boža nóc. To je za wjele ludźi džeń hodow. Na protyce rady łopjenko z ličbu 23 wottorhnjemy, zo bychmy skónčnje tu „24“ před sobu měli. A kak wjesele naše džěći na swojej adwentskej protyce poslednje wrótkka wotewru, tež z ličbu 24.

Ja mējach patoržicu dopoldnja něšto we fabrice wobstarać. Wottorhanska protyka we wrótnikowej stwičce pokazowaše hišće 23. december. „Puskajće, Waša protyka tola njetrjechi! Runje džensa chcemy tola skónčnje rjany datum widžeć!“ Wrótnik pohladny na protyku: „Haj wšak, maće prawje. Sym to džensa čisće zabył. Ale, nō haj! Džensniši džeń wšak to wjace tak wažne njeje kaž něhdy.“ To klinčeše někak zrudnje. Snano bě wón tež jedyn z tych, kotrymž tónle džeń nič wjace njepraji, za kotrychdže je to džeń kaž kóždy drugi. Kak škoda, jelizo tomu tak je! Hodowny datum měł tola za cyłe naše žiwjenje swoje swětło wobchowac.

„Datum“ je laćanske słowo a rěka „date“. Hdyž pisamy list, započnjemy z datumom. A tón, na kotrehož list pisamy, potom hnydom wě, hdže a hdy bu naš list napisany, „daty“.

Što pak je nětk z hodownym datumom? Bjez Chrystusoweho naroda njebychmy hody swjećili. A někotři měnja, zo móhli nas do wuskosćow přinjesć, hdyž zo prašeja: „Haj, je da docyla dopokazane, zo je so Jezus w nocy wot 24. do 25. decembra narodził?“ Na tajke prašenje wšak dyrbimy sprawnje wuznać: „Ródny datum Jezusowy je nam runje tak njeznaty kaž wšitkich druhich wulkich ludźi w starym času. Ani lěto njeje z wěstosću wuslědžene.“ Hdyž běch to něhdy w młodych lětach zhońil, sym so stróžil. Ale tak je: džeń Chrystusoweho naroda njeje so historisce dopokazal, ně, cyrkej je jón postajila, a to w 4. lětstotku w Romje. Hać do toho časa njeběchu so hišće hody swjećili. A zo su so hody runje na zymski čas postajile, ma swoju dobrou přičinu.

W samsnym času swjećachu mjenujcy pohanjo pohaniski swjedžeń. A na tajke wažnje je pohaniske swjedženjowanje po něčim wusnyło.

Ale što nětk? Njezhubi hodowny džeń swoj blyšč, hdyž njewěmy prawy datum? Trjechi da to, hdyž spěwamy:

D ž e n s chwalće Boha, křescenjo,
kiž swój stoł w njejbju ma ...

abo

D ž e ň wjesela, kiž Bóh nam da!

Njech wšón swět na njón spo-

mina ...

abo

Ow najwjeselši, ow najzbožniši,
hnadny polnički Boži d n j o ...

Mějmy tola hlownu wěc za najwažnišu! Jezus Chrystus njeje wuplód někajkeje fantazije, wón tež njeje mytiske stworjenje čłowjeskeje nabožiny, ně, wón je jako wěrný čłowjek historiska, stawizniska wosoba. Wón

je mjez nami a je so za nas na tutej zemi narodził. Městno jeho naroda dokładnje wěmy, džeń pak nic. Pasty-rjam na Betlehemskich polach je so připowědalo: „Wam je so džensa Zbožnik narodzil!“ Pastyrjo bychu sej tónle džeń we swojej protyce woznamjenić móhli, bychy-li žanu měli. Ně, woni zawěsece protyki njeznajachu.

Koždy džeń so minje. Najprjedy rěka: džensa, potom wčera a potom zawčerawšim a tak dale. Tak je tež z dnjom, hdyž je so Chrystus narodzil. Za nas čłowjekow 20. lětstotka je to hluboka zaštosć. Ale što to rěka: čłowjekowo 20. lětstotka? To rěka, zo smy w 20. lětstotku po Chrystusowym narodže žiwi. Wšelacy wšak to spytaju zamjelčeć a praja a pisaja: „w 20. lětstotku po našim ličenju časa“. Njech to činja, ale přec so njehodži, zo ličimy naš čas po křescanskim wašnju, mjenujcy wot toho lěta, hdyž je so Chrystus narodzil. Kožda historisce wažna ličba, kotruž smy w šuli wuknyli, ma swoje srjedžišće w Chrystusowym narodže. Tak je z dnjom našeho naroda a tak budže z dnjom našeje smjerće. A hdyž chcemy list pisać a z datumom započnamy, tak ma to něšto z hodami činić.

Kak derje by bylo, hdy bychmy sej toho přeco wědomi byli. Čehodla by to derje bylo? Wažne wšak njeje, kak so z kóždym dnjom wot dnja Jezusoweho naroda zdalujemy, wažna njeje tale stajnje roscaca zdalenosć, ale z wisk, kontakt, kotruž mamy z Chrystusowym narodženjom.

Zo je hodowny datum z kóždym druhim datumom zwjazany a zo so wšitcy, njech smy křescenjo abo nje-křescenjo, po nim mamy, to chce nam tola prajić, zo je tón, kiž je so k hodydam narodzil, mjez nami „wšitke dny hać do skónčenja swěta“.

Dwórnišćowa droha 27

„Prošu!“ — wola chěbětár, sedžo w čoplej stwěčce. Wón slyši, zo něchtón k njemu dže, ale piša dale. Skónčnje praji:

„Witajće k nam! Sydńce so prošu. Nō, što wjedže Was k nam?“

„Ja pytam swoje džěći.“

„O, jow móžu čežko pomhać. Ja sym hakle štyri njedžeze w tutej wosadže. Kartoteka stejji pola knjeza fararja a wón njeje doma. Čakajće, snano móže knjeni fararka namaj dobřu radu dać. Ja póndu spěšnje jónu k njej. Kak Wy rěkaće?“

„Rychtar.“

Chěbětár wotědže a wostaji cuzeho sam. Knjez Rychtar wobhlada sej stwu. Wšitko je w najwjetšim porjedže. Hodowny štom je hižo přihotowaný a rjenje čoplo tež je. „Nadžijomnje namaka adresu mojich džěći. To budže woprawdžity hodowny dar, jich zaso widžeć po dołhich lětach džělenja“, mysli sej wón.

Wróciwši domoj, chěbětár hižo deleka slyši, zo horjeka zaso něchtón do durjow klepa. Wón chwata. Woprawdže. Srjedz stwy stejji stara, schilena žona. Jeje drasta je chuda a z jeje wobliča hladatej zrudnej, spróc-

Swjećimy hody — Chrystusowe narodniny. Tuž modlmy so takle:

Knježe Božo, dowjedz nas zaso na prawy puć, jelizo smy so zabłudžili. Chryšće, smil so!

Zhromadž zaso Swoje rozprošene stadło a wobchowaj jo w jednoće.

Chryšće zjednoć nas we Sebi!

Daj nam hnadu jednoty, zo bychmy wotrašli wšitko, štož nas dźěli, zo bychmy so we Tebi zjednali, we Tebi, kiž ty sy prawy pastyr cyrkwyje.

Chryšće, zjednoć nas we Sebi!

Daj nam po Swojej woli, zo bychmy dospołni byli w jednoće, zo by swět Če spóznał.

Chryšće, smil so!

nej wočce. Chěbětár ju jenož z boka postrowi a praji cuzemu:

„Knjeni fararka njemóže Waše mjeno namakać, dokelž je jow wjele Rychtarjow. Ale wodajće wokomik, dyrbbju najprjedy z tutej žonu rěčeć.“

„Što sej Wy přejeće?“

„Chcu wnučku za křćeńcu přizjewić.“

„Budźće tola tak dobra a prajće mi prošu Waše mjeno.“

„Brodauf. Dwórnišćowa droha 27.“

Chěbětarej pada wołojnik z ruki, nastróženy hlada na žonu, kotraž so začerwjeni a swoju čežku kapsu zběhnje a woteńdže.

„Što maće přeciwo tutej žonje?“ woprašá so Rychtar, a hlada čornje na chěbětárja.

„Hladajće, ja sym hakle měsac tu, ale wo tutej žonje wěm dosć. Jeje muž sedži čas žiwjenja w jastwje, dokelž je swoje džěčo morił. Nó, a ta džowka hakle, wot kotrejež te džěčo zaso je, nima žaneho muža. A to je nětko hižo třeće džěčo! O, knježe Rychtarjo, ja nochtu te słowo prajić, kotrež pak namakamy tež w Bibliji... Ale hdže chceće nadobo. Ja tola hišće njejsym Wam adresu dać“, woprašá so chwafaceho cuzeho.

„Ja chcu k svojim džěćom.“

„Ale adresu...“

„Wy drje njejsće mi ju dać, ale knjeni Brodauf. Dwórnišćowa droha 27.“

„Ach Wy sće nan tutych džěćí“, džiwa so chěbětár a jemu chce so smjeć, tola sej to njezwěri.

„Ně, nan nic, ale jich mać runje prosyše mje, tym zrudnym a spuščěnym być nan!“

(Wolf—Sonntag)

Ma farar woprawdže dosć za džěło?

Zawěsće su mnozy ze zajimom čitali přinošk pod tutym prašenju w oktobrskim čisle „Pomhaj Bóh“.

Ale što so tak praša? Su to woprawdže jenož tajcy, kiž praja, zo je farar „na wšém wina“? Kak je docyła móžno, zo „je so hać do našich časow mjez wjele ludźimi zdžeržalo džiwne měnjenje, zo je farar cyrkej“? Dale steji w přinošku: „Wosada, kotraž jenož na předowanje slucha, trjeba swój čas, doniž so nješťanje ze skutkownej pomocnicu swojeho pastyrja“. Je wosada „pomocnica swojeho fararja“, kotraž pomha fararje „wokna molować, hodowne štomy stajić, motor w piščelach přepytować“? Snadž smy w času žiwi, w kotrymž wosada wjace njeje z tym spokojom, jenož być „pomocnica swojeho pastyrja“, a tohodla njemoluje wokna a nješťanje hodowne štomy? Abo su hišće druge přičiny, kotrež fararja nuzuja, wšo sam činić?

Snano jedyn abo druhi pisa k tomu swoje mysle na redakciju. Chcemy tola ze žiwej wosadu być, kotraž fararja tak jako pastyrja trjeba, zo nima chwile, „wokna molować“ a „hodowne štomy stajec“, a zo njetrjebawši so zakitować, zo ma woprawdže dosć za džěło.

Jan Lazar

Ž cyrkwinskeho swěta

Ewangelske słowo wo koncilu

Nowy bamž chce z połnym elanom to dokončić, štož bě jeho předchadnik Jan XXIII. započal. To je měnjenje wjele njekatolskich wobkedźbowarjow na druhej položcy II. Watikanskeho koncila w Romje. Na zahajenju druheje doby koncila bě bamž Pawoł VI. rěčał wo zaměrach koncila a při tym wuzběhnul tele štyri hlowne dypki, wo kotrež ma koncil jednać: wo sebjezrozumjenju cyrkwy, wo jeje reformje, wo zasozjednočenju wšitkich křesćanow a wo rozmołwje cyrkwy z džzensnišim swětom. Bamž praji — a z tym je wón postajił směr cyleho koncila —, zo je tu jenož jedyn započatk, jedyn puć a wodźićel, jedna nadžija a jedyn zaměr, mjenujcy Chrystus. Po słowje rjekny Pawoł VI.: „Nad tutej zhromadźiznu njedyrbi žane druge swětło swěćić, kotrež njeje Chrystus — swětło swěta. Žana wěrnosć njedyrbi naš duch zajimować chiba słowa Knjeza, našeho jeničkeho mištra. Žana druha próca njedyrbi nas wodźić chiba žadanje, zo wostanjemy Jemu čisce swětni. Žana druha nadžija nas njesmě džeržeć chiba ta, kotraž z Jeho słowom našu bjeztróštnu slabosć posylnja: „Hlej, ja sym pola was wšitke dny hać do skónčenja swěta.“

Bamž wo sebi samym rjekny: „Sym ponižny modler k nohomaj Chrystusa“. Ewangelscy wobkedźbowarjo na koncilu měnja, zo je bamž Pawoł VI. zahajił dobu ekumeniskeje rozmołwy z njekatolskimi křesćanami wuznawši, zo je tež katolska cyrkej sobu wina na šćěpjenju cyrkwy Chrystusoweje. Z wulkim hnućom witaše bamž přitomnych njekatolskich wobkedźbowarjow, kotrychž ličba je na 41 postupiła. Jich wobdžělenje na koncilu mjenowaše bamž „njewuprajny tróšć“ a „najwjeselšu nadžiju“. Po słowje rěčeše Pawoł VI.: „Tak daleko kaž smy my wina na šćěpjenju, prosymy ponižnje wo wodaće a prosymy zdomob bratrow, zo bychy nam wodalí, jelizo smy jich rudžili. A štož nas nastupa, tak smy zwólniwi, wodać wšo hanjenje, kotrež je katolsku cyrkej potrjehiło, a zabyć wšu bóľ, kotraž je so jej w dołhim času rozkory a šćěpjenja načiniła.“

Bamž rjekny, zo je tu hišće wjele chutnych prašenjow, wo kotrychž dyrbbjało so rěčeć. Tola njetrjebali so bojeć a dyrbbjeli wjele bóľe „ze sčerpnosću wočakować žohnowanu hodžinu dospołneho wujednanja.“

W Zjednocenych statach Ameriki (USA) prócuje so skupina wjace hać 25 protestantskich, katólskich a židowskich wučenyh, wudać zhromadny přeložk Biblije. Stary zakon tuteho wudaća ma być připóznaty pola ewangelskich a katólikow runje tak kaž pola Židow a Nowy zakon ma sluzić ewangelskim a katólskim křesćanam. Liči so z tym, zo budže nowy přeložk w léce 1969 hotowy.

W prjedawšim koncentraciskim lěhwje Dachau ma so natwarić cyrkej na wopomnjeće woporow nacionalsocializma. To je wobzamknyła rada Ewangelskeje cyrkwy w Němskej.

Na tutym městnje, kotrež je po wšém swěće znate jako znamjo nacionalsocialistiskeje namocy nad ludźimi ze wšech wěruwuznaćow, wotmě so 9. nowembra ewangelska Boža služba. 9. nowember bě 25. rěčnica tak mjenowaneje „Reichskristallnacht“, w kotrež bu 177 synagogow (židowskich Božich domow) a 7500 židowskich wobchodow zničenyh. Z tutej „kristalneje nocu“ bu znamjo date, zničic wšitko, štož je židowske. Po statysacach buchu Židža do jastwow a koncentraciskich lěhwow zawlečeni a tam surowje skóncowani.

Westfalski prezes D. Ernst Wilm, kotryž je kaž cyrkwinski prezident Martin Niemöller a probošt D. Heinrich Grüber tradał w Dachauskim lěhwje, měješe předowanje na tutej Božej službje a předčita wozjewjenje rady Ewangelskeje cyrkwy w Němskej, w kotrymž mjez druhim rěka:

„Prjedy hać rěčimy wo swojej nuzy, wo čekanju, hłodže, namocy, rozpačenju a njeprawdže, dyrbbimy a chcemy wo swojej winje rěčeć. A čij nymy to ze słowom Biblije: „Kaha dha zo ludžo mórkotaju? Kóždy mórkotaj na swoje hrěchi! Přepytajmy swoje puće a wobhladajmy je a wróćmy so ke Knjezej! Pozběhajmy swoje wutroby a rucy k Bohu w njebiesach. My, my smy zhrěšili a smy přeciwni byli; tehodla nas njejsy přelutowali! (Zrudny kěrľuš 3, 39–42).“

Nowy biskop w Zhorjelcu

Na provincialnej synodze Zhorjelskeho ewangelskeho konsistorialneho wobwoda, kotraž wotmě so wot 11. do 14. nowembra w Zhorjelcu, bu wyši konsistorialny rada Hans-Joachim Frankel na noweho biskopa wuzwolony. Wyši konsistorialny rada Frankel nastupi swoje wysoke zastojnstwo l. 1. 1964. Biskop D. Hornig, kotryž je dokončil 70. lěto swojeho žiwjenja, póndže 31. 12. 1963 na wotpočink.

Runje tak kaž biskop D. Hornig je nam ewangelskim Serbam tež nowy biskop derje znaty. Jara rady wěmy so dopomnić na jeho zahorjacu narěč na Serbskim ewangelskim cyrkwiskim dnju w Minakale w léce 1960. Wjeselimy so hromadže z našimi sotrami a bratrami we Wojerecach, Wulkich Ždžarach, Łazu, w Delnim Wujědźde, Slepom atd., kotřiž slušaja do něhdýšeje šleskeje cyrkwy, a prosymy Boha Knjeza wo hnadu a pomoc za noweho biskopa.

Biskopej D. Hornigej pak so džakujemy za wšu jeho swěru a za wšo zrozumjenje, kotrež je wón za naše serbske naležnosće měl.

Naklad Domowina. — Wuchadza z licencu č. 417 nowinskeho zarjada pola předsydy ministarskeje rady NDR jónkróc za měsac. — Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hłowny zamówtly redaktor: superintendent Gerhard Wirth - Njeswačidski. — Čiść: III-4-9, Nowa Doba, čišćernja Domowiny w Budyšinje.